

**IZVJEŠTAJ O MONITORINGU - REALIZACIJI
PROGRAMA SUFINANSIRANJA ZAPOŠLJAVANJA 2020
(STANJE NA DAN 31.12.2021.)**

Sarajevo, aprila 2022. godine

SADRŽAJ

1.	Uvod	2
2.	Struktura pokazatelja monitoringa.....	3
3.	Ocjena postignutih rezultata Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020.....	4
3.1	Uočeni rizici i problemi tokom realizacije Programa	4
4.	Osnovni elementi Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020.....	5
4.1	Cilj Programa.....	5
4.2	Ciljne grupe.....	5
4.3	Korisnici	5
	• Poslodavci.....	5
	• Kantonalne službe za zapošljavanje	5
	• Nezaposlene osobe	6
4.4	Poticajne mjere i ciljevi.....	6
	• Zapošljavanje žena 2020.....	6
	• Doprinos 500 - 2020.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
	• Prilika za sve 2020	6
	• Doprinos 500 - 2020.....	6
	• Zapošljavanje demobiliziranih branilaca/branitelja 2020.....	6
	• Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020.....	6
	• Nova prilika 2020.....	6
	• Javni radovi i pomoć potrebnim 2020.....	6
	• Tražim poslodavca 2020.....	7
	• Služba u saradnji s poslodavcima 2020.....	7
4.5	Uvećanje osnovnog iznosa sufinansiranja zapošljavanja.....	7
4.6	Javni poziv.....	7
5.	Analiza socio-ekonomskog konteksta.....	8
6.	Analiza metodologije izrade i realizacije Programa	10
7.	Analiza postavljenih ciljeva	12
8.	Analiza ciklusa programskih aktivnosti – faza realizacije Programa.....	13
9.	Pregled realizacije Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 na dan 31.12.2021. godine – osnovni podaci.....	14
9.1	Stanje realizacije pojedinih mjera po Programu na dan 31.12.2021. godine	15
10.	Monitoring u okviru Projekta podrške zapošljavanju koji se realizira u saradnji sa Svjetskom bankom	27
11.	Osnovna zapažanja i postignuti efekti.....	28
12.	Mjerenje efekata održivosti zaposlenja.....	30

1. Uvod

Monitoring je redovna aktivnost praćenja i analiziranja realizacije aktivnosti koje se odvijaju u okviru projekta ili programa. To je proces prikupljanja informacija o svim aspektima projekta tokom određenog vremenskog perioda u odnosu na planirana sredstva, aktivnosti i ishode. Provoditi monitoring znači pratiti provođenje projekata i programa tj. njihovog napretka po utvrđenim parametrima u odnosu na očekivani ishod kod ciljne grupe, a na osnovu čega se pripremaju povratne informacije donosiocima odluka, organizatorima i provodiocima programa/projekta, korisnicima programa/projekata i široj javnosti. Proces monitoringa pomaže da se utvrdi da li se program/projekat odvija kao što je planirano i taj proces predstavlja važan dio upravljanja projektnim ciklusom. Izveštavanje omogućava da se sakupljene informacije koriste prilikom donošenja odluka radi poboljšanja izvršenja projekta.

Monitoring je veoma značajan za planiranje i implementaciju projekta jer pruža informacije koje će biti korisne za evaluaciju, i to:

- Analizu stanja i okruženju u kojem se odvija projekat;
- Određivanje mjere u kojoj su osigurana sredstva dobro utrošena tj. postigla najbolje efekte;
- Identifikovanje problema sa kojima se suočava projekat i nalaženje rješenja;
- Osiguravanje da će sve aktivnosti na vrijeme biti provedene uz korištenje adekvatnih resursa;
- Primjenjivanje naučenih lekcija i iskustava iz jednog projekta na drugi i
- Određivanje da li je način na koji je projekat planiran bio najpodesniji za rješavanje postavljenog problema.

U vezi naprijed navedenog, u okviru monitoring aktivnosti utvrđuje se status realizacije i praćenja pojedinih aspekata u realizaciji i mjera/programa aktivne politike zapošljavanja.

Potrebno je imati u vidu da se realizacija Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 odvijala u izuzetno teškim socio-ekonomskim okolnostima. Naime, na realizaciju Programa su uticali objektivni razlozi i to:

- **proglašanje stanja prirodne nesreće usljed pandemije Covid-19 i lockdown;**
- **masovno otpuštanje radnika;**
- **izbjegavanje preklapanja sa subvencijom iz Zakona o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica (Službene novine Federacije BiH, broj 28/20 – „Korona zakon“);**
- **preusmjeravanja sredstava sa pozicije za programe aktivnih politika zapošljavanja na poziciju isplata po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba zbog otpuštanja velikog broja radnika;**
- **bolovanja-izolacija zaposlenika u javnim službama za zapošljavanje zbog Covid-19.**

Također, na proces realizacije Programa su uticali i nedovoljan rok za pripremu operativno – tehničkih segmenata, s obzirom na zaključak Parlamenta Federacije BiH prilikom usvajanja Finansijskog plana Zavoda za 2020. godinu da se javni poziv objavi do 28.02.2020. godine, a potrebna su bila još dva mjeseca za potpuno testiranje tehničkih alata.

Pored navedenog, tokom realizacije izvršene su određene intervencije koje je iziskivalo stanje pandemije u smislu pružanja podrške kroz sufinansiranje zapošljavanja u zdravstvenom sektoru.

2. Struktura pokazatelja monitoringa

Izvještaj o realizaciji Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 sa stanjem na dan 31.12.2021. godine, sadrži osnovne informacije o elementima utvrđenim Programom: cilju, ciljnoj grupi, korisnicima poticaja, vrsti mjera, visini poticaja i načinu realizacije ovog programa, ako i korištenim resursima, inputima, te kontekstu u kojem je realiziran ovaj program. Prezentirani su i podaci (tabelarno i grafički) o broju i strukturi poslodavaca s kojima su zaključeni ugovori, broju obuhvaćenih osoba, njihovoj spolnoj, dobnoj i kvalifikacijskoj strukturi, te visini ugovorenih i isplaćenih sredstava po mjerama. Također, u okviru strukture ovog izvještaja prikazani su i sljedeći relevantni podaci:

- Analiza socio-ekonomskog konteksta i stanja u kojem je realizovan Program;
- Osnovni pokazatelji kretanja na tržištu rada;
- Osnovni elementi i kratak opis Programa i mjera;
- Analiza metodologije izrade i realizacije Programa;
- Analiza postavljenih ciljeva;
- Analiza ciklusa programskih aktivnosti – faza realizacije Programa;
- Broj osoba na evidenciji nezaposlenih (po kantonima, spolu, dobi, obrazovnoj strukturi i dr.) u 2019. i 2020. godini;
- Iznos planiranih, ugovorenih i realizovanih finansijskih sredstava;
- Aktivnosti u vezi Javnog poziva;
- Broj zaključenih ugovora s poslodavcima;
- Struktura poslodavaca koji učestvuju u realizaciji mjera (osnovna obilježja);
- Broj osoba obuhvaćenih po mjerama (po strukturnim obilježjima);
- Prosječan iznos poticaja/intervencije po osobi po mjerama;

U izradi ovog izvještaja korišteni su podaci iz baza podataka o realizaciji Programa, kao i podaci prikupljeni kroz upitnik vezan za pojedine aspekte realizacije Programa od rukovodilaca Sektora za aktivne politike zapošljavanja i Jedinice za upravljanje projektima finansiranim iz fondova EU i zajedničkih projekata sa drugim organizacijama i institucijama i od kantonalnih službi za zapošljavanje.

Kao izvor verifikacije rezultata u okviru monitoringa korišteni su:

- izvještaji iz APZ modula JIS-a (modula za realizaciju mjera aktive politike zapošljavanja iz aplikacije Jedinstvenog informacionog sistema) i to: APZ detaljni pojedinačni pregled ugovora i APZ pregled poslodavac i zaposlenika;
- podaci pribavljeni od Sektora za aktivnu politiku zapošljavanja i Sektora za finansije;
- dokumentacija iz Sektora za aktivnu politiku zapošljavanja i Jedinice za realizaciju projekata sa drugim organizacijama i institucijama;

Izvještaj će poslužiti za provjeru učinkovitosti i izradu evaluacije pojedinih mjera u okviru Programa, koja će se izvršiti u skladu s postavljenim ciljevima, tj. nakon proteka potrebnog vremenskog perioda od završetka sufinansiranja zapošljavanja. Također, uvažavajući dobijene podatke i sugestije na osnovu datih preporuka moguće je izvršiti redizajniranje Programa ili pojedinih mjera u narednom periodu što bi trebalo dodatno poboljšati efikasnost i proces upravljanja Programom.

3. Ocjena postignutih rezultata Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

I pored brojnih problema obrazloženih prethodno, ali i u ovom poglavlju, monitoring Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 pokazuje da su Federalni zavod i kantonalne službe za zapošljavanje na dan 31.12.2021. godine, putem ovog programa, uspjeli zaposliti čak 7.013 osoba od kojih je značajan broj mladih i teže zapošljivih, uz skoro jednak omjer muškaraca i žena (od prvobitno planiranih ukupno 13.000 osoba – prije proglašenja pandemije Covid-19), te da je ugovoreno 27.550.439KM (54% od početno planiranih 51.378.480 KM), a isplaćeno 23.875.159 KM ili 89% od ugovorenog iznosa sredstava.

3.1 Uočeni rizici i problemi tokom realizacije Programa

R. br.	Rizik	Nivo	Vrsta i područje	Komentar -opis
1.	Obustava realizacije Programa zbog pandemije Covid-19	Visok	Strateški/ Operativni; Prekid kontinuiteta poslovanja;	Lockdown i tromjesečni prekid realizacije Programa po nalogu Vlade FBiH, zbog proglašenja stanja prirodne nesreće uticali su na dinamiku realizacije;
2.	Otežano ostvarivanje postavljenih ciljeva	Visok	Strateški; Finansije; Reputacija;	Otpuštanje radnika zbog pandemije Covid-19 i lockdown-a; Preusmjeravanje značajnog iznosa sredstava namijenjenih za APZ prema materijalnoj i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih zbog povećanih potreba u tom segmentu rada; Izbjegavanje preklapanja sa „Korona zakonom“;
3.	Usporena isplata sredstava korisnicima	Visok	Strateški; Finansije; Reputacija; Prekid kontinuiteta poslovanja;	Usporena realizacija - isplata sredstava korisnicima usljed problema uzrokovanih pandemijom Covid-19 i pratećih mjera protiv pandemije, te bolovanja-izolacije zaposlenika javnih službi za zapošljavanje i tehničkih problema;
4.	Tehnički i operativni problemi u realizaciji Programa (aplikativni modul u JISu) dokumentacija operativni rad	Visok	Operativni; Reputacija; Prekid kontinuiteta poslovanja;	Obaveze (po zaključku Parlamenta FBiH) da se javni poziv objavi do 28.2.2020 – nedostajala su dodatna 2 mjeseca za potpuno testiranje i pripremu aplikacije za upotrebu; Nedovoljno pripremljena prateća dokumentacija; Sporiji proces isplate sredstava poslodavcima zbog tehničkih problema; Usporen proces sklapanja ugovora zbog tehničkih problema;
5.	Otežana komunikacija	Visok	Operativni; Reputacija;	Otežana komunikacija na relaciji službe – Zavod kao i poslodavci i nezaposlene osobe – Zavod;

Uočeni rizici na strateškom i operativnom nivou su u sljedećim područjima: finansije (u smislu nerealiziranih sredstava zbog otežavajućih objektivnih okolnosti – lockdown, pandemija Covid-19, preusmjeravanje sredstava na materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba), reputacija (gubitak povjerenja javnosti usljed otežane komunikacije) i kontinuitet poslovanja (prekid realizacije duži vremenski period (tri mjeseca) po nalogu Vlade Federacije BiH tokom lockdown-a).

4. Osnovni elementi Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

4.1 Cilj Programa

Cilj Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 je bio zapošljavanje najmanje 13.000 osoba sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, radi njihovog zapošljavanja, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uvjeta za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.

4.2 Ciljne grupe

Programom se kroz različite mjere obuhvataju sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:

- mladi dobi do 30 godina,
- žene,
- osobe dobi do 35 godina sa radnim iskustvom/stažom,
- osobe preko 40 godina,
- dugotrajno nezaposlene osobe, prijavljene na evidenciju nezaposlenih 12 mjeseci i više,
- osobe nižih kvalifikacija i bez kvalifikacija,
- demobilizirani branitelji.

4.3 Korisnici

- *Poslodavci*

Korisnici Programa su poslodavci registrirani u Federaciji BiH koji redovno izmiruju obaveze po osnovu poreza i doprinosa, te oni koji imaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa, kao i oni na koje se odnosi Zakon o finansijskoj konsolidaciji.

U Programu ne mogu učestvovati:

- poslodavci koji su koristili kreditna ili bespovratna sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe a nisu ispoštovali obaveze u skladu sa zaključenim ugovorima, odnosno nisu zaposlili predviđen broj radnika i ne vraćaju redovno dobivena sredstva,
- poslodavci koji ne izmiruju redovno obaveze po osnovu poreza i doprinosa, ili koji nemaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa,
- poslodavci evidentirani u Registru novčanih kazni zbog duga neplaćenih novčanih kazni i troškova postupka, jer sa zaposlenikom nisu zaključili ugovor o radu (rad na crno).

Poslodavcu se ne sufinansira zapošljavanje osoba koje je već zapošljavao, ne koristeći sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe, a kojima je prestao radni odnos kod tog poslodavca u posljednjih 12 mjeseci prije dana podnošenja prijave na određeni Javni poziv (izuzev mjere: „Javni radovi i pomoć potrebnim 2020“).

- *Kantonalne službe za zapošljavanje*

Korisnici Programa po mjeri „Služba u saradnji s poslodavcima 2020“ su kantonalne službe za zapošljavanje, koje sa poslodavcima i drugim pravnim subjektima sarađuju radi zapošljavanja i obuke nezaposlenih osoba na kantonalnom, odnosno općinskom nivou.

- ***Nezaposlene osobe***

Korisnici Programa su nezaposlene osobe definirane ciljnim grupama i prijavljene na evidenciju službi za zapošljavanje u Federaciji BiH.

4.4 Poticajne mjere i ciljevi

Programom su predviđene sljedeće mjere:

- ***Tvoja prilika 2020***

Ova mjera sadrži dvije podmjere:

- *Prvo radno iskustvo za mlade nezaposlene osobe dobi do 30 godina.* Cilj ove podmjere je da se što većem broju mladih osoba omogući osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva u zvanju za koje su se školovale, kroz zasnivanje radnog odnosa, te na taj način poboljša njihova konkurentnost i integracija na tržištu rada.
- *Sufinansiranje zapošljavanja osoba sa radnim iskustvom/stažom, dobi do 35 godina.* Cilj ove podmjere je da se što većem broju osoba iz ciljne grupe omogući efikasnija integracija na tržištu rada.

- ***Zapošljavanje žena 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim ženama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost., te doprinese povećanju stope zaposlenosti žena.

- ***Prilika za sve 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku produženog sufinansiranja zapošljavanja, te doprinese povećanju opće stope zaposlenost.

- ***Doprinos 500 - 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz poticanje poslodavaca za osiguravanje više plaće nezaposlenoj osobi/radniku, a koja podrazumijeva podršku poslodavcu iz privatnog sektora kroz refundiranje iznosa uplaćenih obaveznih doprinosa u visini od 500 KM.

- ***Zapošljavanje demobiliziranih branilaca/branitelja 2020***

Cilj ove mjere je da se osobama iz ciljne grupe olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku produženog sufinansiranja zapošljavanja, te doprinese povećanju stope zaposlenosti ove kategorije nezaposlenih osoba.

- ***Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama.

- ***Nova prilika 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama koje su u izuzetno lošoj situaciji na tržištu rada olakša integracija i prekine dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama.

- ***Javni radovi i pomoć potrebnim 2020***

Cilj ove mjere je blažavanje socijalnih posljedica nezaposlenosti, te integracija osoba iz ciljne grupe na tržištu rada, kroz vremenski ograničeni radni angažman (u oblasti zaštite i očuvanja okoliša, sanacije divljih deponija, uređenja cesta, otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda, zaštite kulturnih spomenika, obrazovnih programa i u oblasti socijalne zaštite/skrbi, u cilju pružanja podrške specijaliziranim i drugim pravnim

subjektima, koji pružaju usluge socijalne zaštite/skrbi, kućne njege, pomoći u kući i sl., osobama u potrebi), čijim angažmanom se doprinosi društveno korisnom radu i pružanju usluga osobama u potrebi.

- **Tražim poslodavca 2020**

Cilj ove mjere, koja je fokusirana na nezaposlene osobe, da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se pojača njihova motivacija i aktivnost u traženju posla, uz pomoć *Obrasca za traženje poslodavca TP*, čije je trajanje ograničeno do 60 dana od dana preuzimanja sa portala: www.fzzz.ba.

- **Služba u saradnji s poslodavcima 2020**

Cilj ove mjere je podrška razvoju saradnje Službe sa poslodavcima, kroz sufinansiranje zapošljavanja, obuke za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina, obrazovanja odraslih, cjeloživotnog učenja nezaposlenih osoba i dr.

4.5 Uvećanje osnovnog iznosa sufinansiranja zapošljavanja

Programom je predviđeno sufinansiranje dijela troškova obaveznih doprinosa i/ili dijela neto plaće, u zavisnosti od pojedinačne mjere. **Osnovni iznos sufinansiranja u svim mjerama se bez kumulativnog zbrajanja povećava za 10% za sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:** osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ), osobe sa invaliditetom, kao i radno sposobne osobe sa lakom i umjerenom retardacijom; članovi šehidskih porodica ili porodica poginulih branitelja; nezaposleni demobilisani branitelji; djeca nezaposlenih demobilisanih branitelja; djeca i supružnici osoba s invaliditetom od 60% i više; članovi domaćinstva u kojem ni jedan član nije zaposlen; Romi; samohrani roditelji, staratelji i hranitelji i njihove djece; roditelji djeteta sa posebnim potrebama i roditelji teško bolesne djece; žrtve nasilja: civilne žrtve rata, žrtve nasilja u porodici i dr.; liječeni ovisnici (dokaz - uvjerenje specijalizirane medicinske ustanove, uvjerenje komune); bivši šticeci doma za nezbrinutu djecu (dokaz - uvjerenje doma za nezbrinutu djecu, uvjerenje centra za socijalni rad).

4.6 Javni poziv

Prvi javni poziv (za sredstva u iznosu od 80% od početno planiranih 51.378.480 KM) objavljen je 28.2.2020. u trajanju do 4.3.2020. godine, a nakon toga je ponovo objavljen u julu 2020. godine za raspoloživa sredstva (osim mjere Tražim poslodavca 2020 koji je prvi put objavljen u septembru 2020. godine).

5. Analiza socio-ekonomskog konteksta

Pojava virusa SARS CoV 2 i proglašenje pandemije COVID-19 uzrokovala je čitav niz negativnih posljedica sa zdravstvenog ali i socio-ekonomskog aspekta. U cilju sprečavanja širenja virusa i ozbiljnih zdravstvenih posljedica po stanovništvo, Vlada Federacije BiH je 18.03.2020. godine donijela Odluku o proglašenju stanja nesreće uzrokovano pojavom korona virusa (COVID-19) na području Federacije BiH (V broj: 408/2020), a Federalni štab Civilne zaštite i Federalno ministarstvo zdravstva usvojili su niz naredbi i mjera među kojima je, između ostalog, bila i mjera ograničenog kretanje ljudi kao i obustava rada za određene poslovne djelatnosti koja je trajala do 30.06.2020. godine.

Naročito je zabilježen negativan uticaj na djelatnost ugostiteljstva i hotelijerstva, te prerađivačku industriju i transport, ali lančano nakon toga i na ostale djelatnosti. Ovaj period ostao je u znaku otpuštanja radnika ali i snažne borbe u očuvanju radnih mjesta korištenjem svih raspoloživih resursa i mjera.

Različitim intervencijama i mjerama kroz zakone i druge propise, od federalnog do općinskog nivoa (subvencioniranje doprinosa, subvencioniranje plaće, uspostava Garancijskog fonda, moratorij na kredite, obustava obračuna i plaćanja zatezne kamate na javne prihode, ukidanje obaveze plaćanja akontacije poreza na dobit i akontacije poreza na dohodak, obustava postupaka prinudne naplate, subvencije za poslodavce iz oblasti turizma, obustava naplate naknade za iznajmljivanje prostora, ukidanje određenih taksi i td.) sistemski su ublažavane posljedice u privredi.

U 2020. godini nakon dužeg perioda zaustavljen je trend rasta broja zaposlenih osoba u Federaciji Bosne i Hercegovine iz prethodnih godina.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2020. godini prosječno je bilo zaposleno 520.162 radnika, što je u odnosu na prosjek 2019. godine (531.483) manje za 11.321 radnika ili 2,1%.

Smanjenje indeksa broja zaposlenih u 2020. u odnosu na 2019. godinu u najvećem omjeru zabilježeno je u sljedećim djelatnostima: Hotelijerstvo i ugostiteljstvo (-10,7%), Umjetnost, zabava i rekreacija (-7,3%), Prerađivačka industrija i Vađenje ruda i kamena (-4,4%), Poslovanje nekretninama (-4,1%), te Trgovina (-3,4%).

U djelatnosti Hotelijerstvo i ugostiteljstvo u aprilu 2020. godine smanjenje broja nezaposlenih je iznosilo čak 25%, što znači da je svaki četvrti radnik u ugostiteljstvu tada ostao bez posla. Djelatnosti s najvećim indeksom rasta broja zaposlenih u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu zabilježen je u sljedećim djelatnostima: Informacije i komunikacije (4,6%), Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (3,3%), Zdravstvo i socijalna zaštita (2,1%) i Građevinarstvo 1,4%.

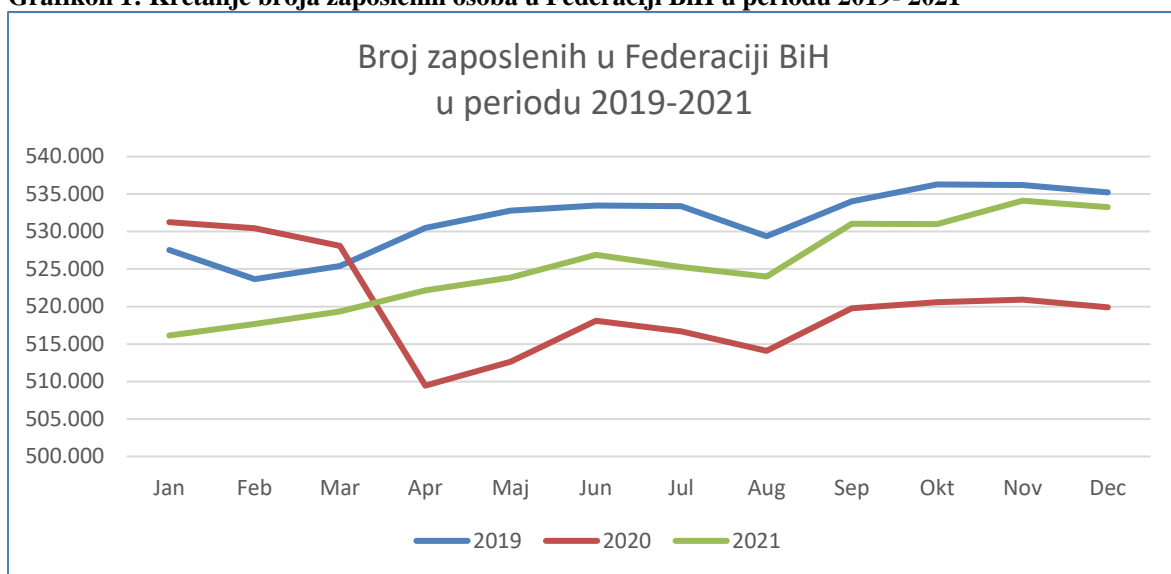
U 2020. godini zaustavljen je i višegodišnji trend smanjivanja broja nezaposlenih osoba u Federaciji Bosne i Hercegovine iz prethodnih godina. Tako je prosječan broj nezaposlenih u 2020. godini bio 321.581 i u odnosu na prosjek 2019. godine (313.570) povećan je za 8.011, odnosno 2,55%.

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i Pravilnikom o evidencijama u oblasti zapošljavanja, u 2020. godini u Federaciji BiH na evidenciju službi za zapošljavanje prijavljene su 143.044 osobe, što je više od 19.000 u odnosu na 2019. godinu. Tako je i broj korisnika novčane naknade povećan u odnosu na 2019. godinu na 14.620 ili za čak 35%, što je zahtjevalo preusmjeravanje finansijskih sredstava sa pozicije mjera aktivne politike zapošljavanja na poziciju materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba.

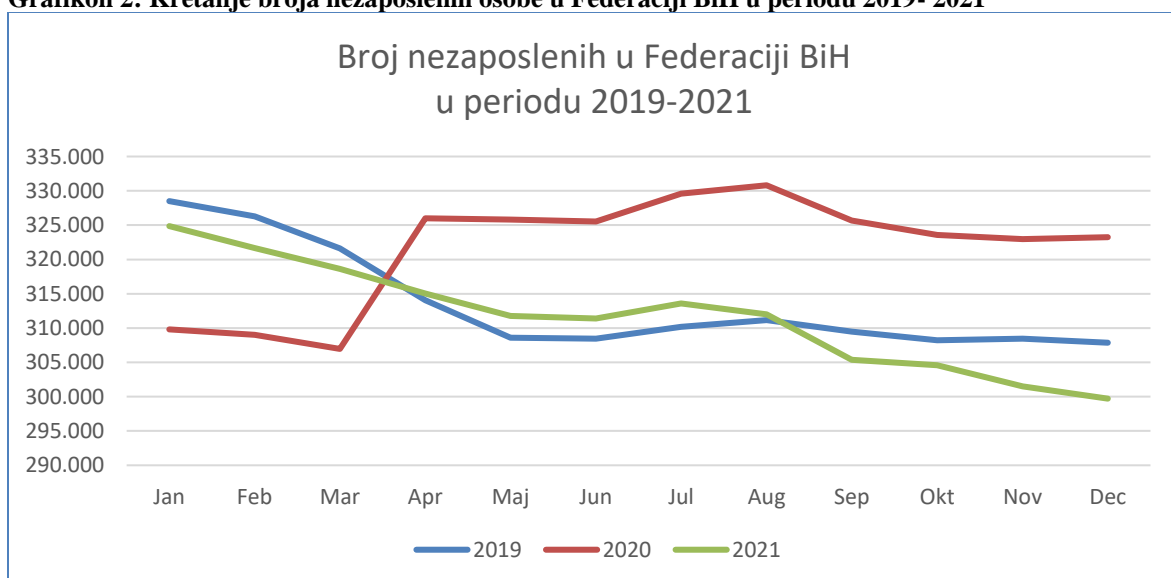
U vezi s monitoringom Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 važno je naglasiti da je javni poziv za realizaciju mjera iz ovog programa objavljen od 28.2. do 4.3.2020. godine, te ponovo objavljen u julu 2020. godine (osim mjere Tražim poslodavca 2020 koji je objavljen u septembru 2020. godine).

Međutim, zbog pandemije COVID-19 i Odluke o proglašenju prirodne nesreće od 17.3.2020. godine, realizacija Programa je zaustavljena odmah nakon proglašenja prirodne nesreće i nastavljena u julu 2020. godine, dok je realizacija mjere Tražim poslodavca započela u septembru 2020. godine, a što je u znatnom omjeru uticalo na dinamiku realizacije i efekte ovog programa. Stoga je i monitoring realizacije ovog programa proveden u skladu s dinamikom realizacije Programa, a evaluacija će uslijediti nakon isteka odgovarajućeg vremenskog perioda za provjeru održivosti zaposlenja.

Grafikon 1: Kretanje broja zaposlenih osoba u Federaciji BiH u periodu 2019- 2021

Grafikon 2: Kretanje broja nezaposlenih osobe u Federaciji BiH u periodu 2019- 2021

6. Analiza metodologije izrade i realizacije Programa

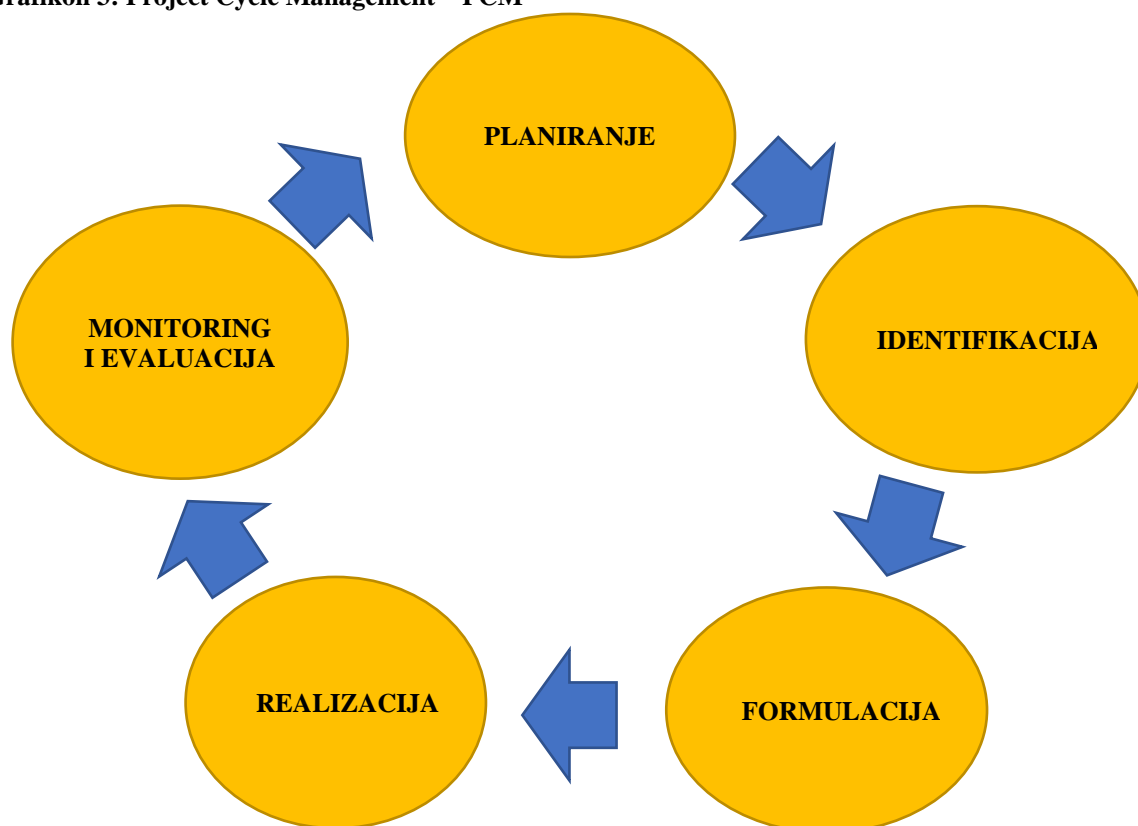
U okviru analize metodologije izrade i realizacije Programa može se konstatovati da su primjenjivani elementi metodologije **Project Cycle Management – PCM**.

U fazi programiranja tj. planiranja izrađeni su strateški programsko-planski dokumenti rada u okviru kojih su utvrđeni strateški i operativni ciljevi, a koji su izrađeni na osnovu analize stanja uz primjenu SWOT-PESTLE analize i analiziranje pravnog i strateškog okvira (Trogodišnji plan rada Zavoda za period 2020-2022, Godišnji plan rada Zavoda za 2020. godinu i Program rada Zavoda za 2020. godinu, kao i Finansijski plan Zavoda za 2020.godinu s procjenom za 2021. i 2022. godinu). Formulirani su ključni strateški i operativni ciljevi, ciljne grupe i ostali elementi bitni za realizaciju Programa. Sve dokumente je usvojio Upravni odbor Zavoda i Vlada Federacije BiH.

Programom su utvrđeni: cilj, ciljne grupe, mjere, raspodjela sredstava po mjerama i službama, način sufinansiranja, način provjere prijave, proces zaključivanja ugovora, proces pravdanja i isplate sredstava, kontrola izvršenja ugovorenih obaveza iindikatora za praćenje realizacije i ocjenu uspješnosti efekata mjera.

Project Cycle Management – PCM – metodologija za izradu programa/projekta i njegovu realizaciju treba da sadrži sljedeće elemente i faze:

Grafikon 3: Project Cycle Management – PCM

U nastavku slijedi kratko objašnjenje svake pojedinačne faze ove metodologije:

- **Planiranje - programiranje**

Tokom prve faze projektnog ciklusa analizira se postojeća situacija (uz primjenu SWOT/PESTLE analize) u cilju uočavanja problema, utvrđivanja potreba, prilika i mogućnosti djelovanja. U odnosu na rezultate ovih analiza i prikupljenih podataka definišu se osnovni, strateški ciljevi, odnosno smjernice za dalji razvoj, te se planiraju potrebna

finansijska sredstva. Osnovne smjernice uglavnom su utvrđene strateškim dokumentima i zakonskim propisima koji daju opšti okvir za potencijalne projekte/programme.

- Identifikacija

U drugoj fazi ciklusa se konkretiziraju elementi iz prve faze, prepoznaju potencijalne aktivnosti i razmatra njihova izvodljivost. Prilikom konkretnijeg definisanja neophodno je voditi računa o relevantnosti u odnosu na probleme i potrebe ciljne grupe koja je u fokusu djelovanja.

- Formulacija

U ovoj fazi detaljno se definiše program/projekat, izrađuje se njegova matrica logičkog okvira. definišu se aktivnosti, plan njihove realizacije, rezultati i ciljevi koji se žele postići (koji trebaju biti SMART) tj. indikatori uspješnosti i potencijalni rizici u realizaciji. Zatim se utvrđuju ciljne grupe, način realizacije, dokumentacija, resursi, finansijska sredstva, monitoring i evaluacija. U ovoj fazi potrebno je konsultovati sve sudionike u realizaciji.

- Realizacija

Realizacija programa/projekta počinje objavom javnog poziva, a nakon što je usvojen od Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje i nakon što je prethodno usvojen Finansijski plan od Parlamenta Federacije BiH, kao i Program rada od Vlade Federacije BiH. Tokom ove faze implementiraju se aktivnosti u skladu sa uslovima koji su utvrđeni programom u cilju ostvarenja postavljenih ciljeva. Tokom ove faze provodi se i **monitoring** tj. periodično praćenje realizacije i napretka programa/projekata po utvrđenim parametrima u odnosu na očekivani ishod.

- Monitoring i evaluacija

Posljednja faza predviđena je za analiziranje realizacije, te analiziranje učinka kao i utvrđivanje da li su ostvareni postavljeni ciljevi. U ovoj fazi sagledava se šta je urađeno dobro, a šta je moglo i na koji način biti urađeno bolje. Informacije koje se dobiju tokom ove faze koriste se za novo planiranje/ programiranje.

Da bi ova metodologija dala bolje rezultate korisno je:

- koristiti pristup logičkog okvira u svim fazama kako bi se problemi što bolje analizirali i kako bi se pronalazila optimalna rješenja
- aktivno i kontinuirano uključivati i konsultovati zainteresovane strane tokom pripreme aktivnosti, ali i tokom svih ostalih faza
- precizno formulisati svrhu projekta i ciljeve
- pravovremeno izraditi/pripremiti sve dokumente i alate potrebne za realizaciju

Tabela 1: Predložena matrica logičkog okvira

MATRICA LOGIČKOG OKVIRA	LOGIKA INTERVENCIJE	INDIKATORI	IZVORI I SREDSTVA VERIFIKACIJE INDIKATORA	RIZICI I PRETPOSTAVKE
OPŠTI CILJ				
SPECIFIČNI CILJ				
REZULTATI				
AKTIVNOSTI				

7. Analiza postavljenih ciljeva

Analizom postavljenih ciljeva utvrđeno je da je broj osoba koji je planiran da će se zaposliti kvantificiran samo na nivou cijelog Programa, bez utvrđivanja kvantificiranih pojedinačnih ciljeva po mjerama, iako su za pojedine mjere utvrđena finansijska sredstva.

Cilj Programa i pojedinačnih mjera

Program se realizira s ciljem zapošljavanja najmanje 13.000 osoba sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, radi njihovog zapošljavanja, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uvjeta za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.

Korisno bi bilo kvantificirati planirani broj osoba koje će se zaposliti na nivou mjera koje imaju izdvojena finansijska sredstva za realizaciju.

Ciljevi po mjerama

Ciljevi po mjerama su definisani na način da u kvalitativnom smislu određuju status osoba obuhvaćenih pojedinim mjerama: **osposobljeni za rad u struci, spriječena dugotrajna nezaposlenost, poboljšana konkurentnost, efikasno integrisani na tržište rada, dobijanje veće plaće, ublažene socijalne posljedice nezaposlenosti i dr.** Također, u pojedinim mjerama utvrđeni su ciljevi: **doprinijeti povećanju stope zaposlenosti žena i doprinijeti povećanju opće stope zaposlenosti, što se može iskazati kroz kvantitativne podatke, ali koji spadaju u red strateških ciljeva.** Za sve navedene ciljeve potrebno je utvrditi način verifikacije svake pojedinačne odredbe tj. način mjerenja ciljeva.

U vezi s navednim korisno je kod utvrđivanja ciljeva voditi se SMART principima.

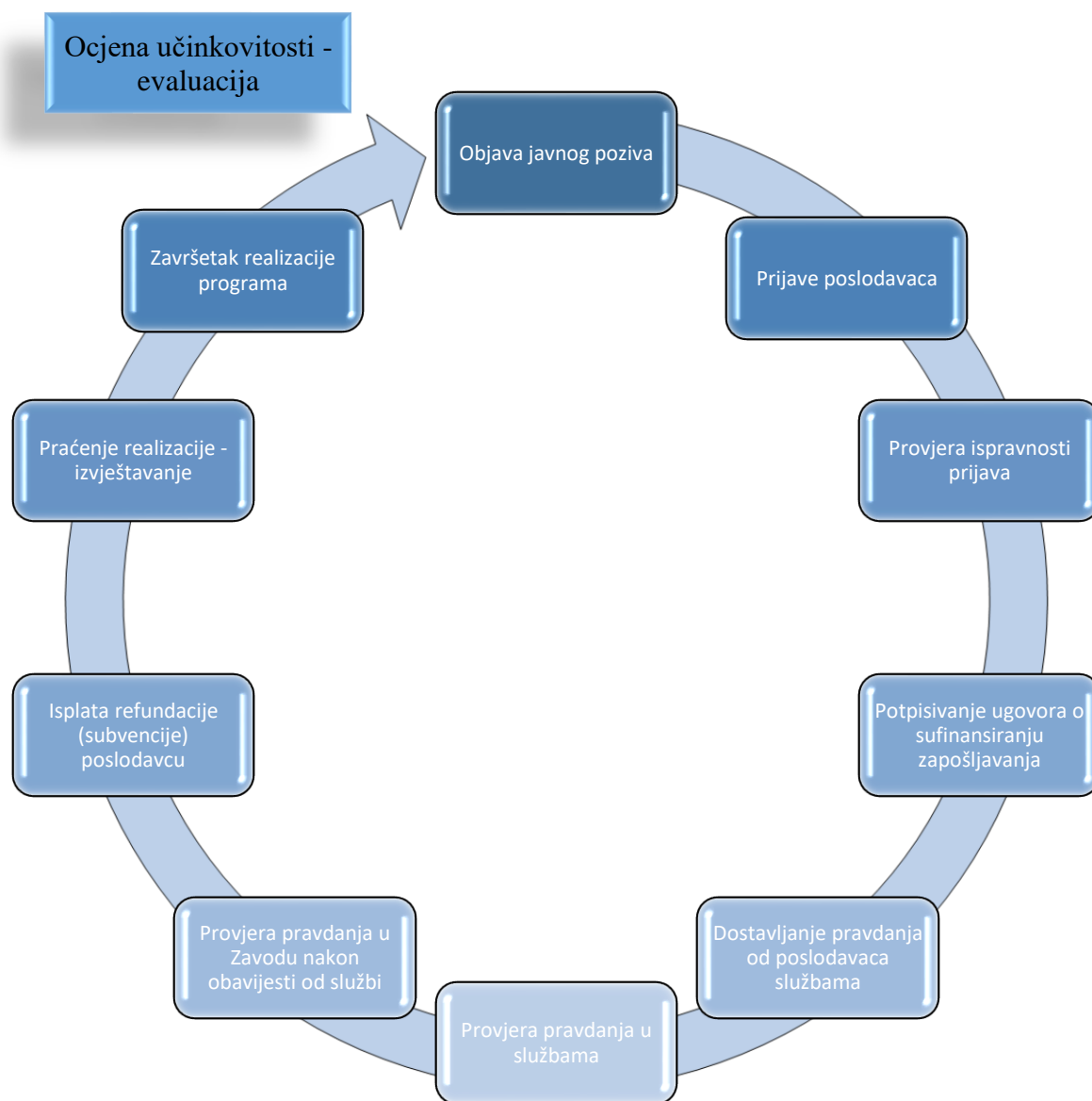
Tabela 2: SMART ciljevi

(S)pecific - (S)imple Specifični - Jednostavni	• Jasno i jednostavno su definisani. Odgovaraju na pitanja: Šta se želi postići? Koji je očekivani ishod djelovanja?
(M)easurable Mjerljivi	• Mjerljivi su i odgovaraju na pitanje: Kako znamo da je ishod ostvaren i cilj postignut?
(A)chievable Dostižni	• Sagledavaju mogućnost njihovog dostizanja uzimajući u obzir raspoložive resurse.
(R)elevant - (R)ealistic Relevantni - Realni	• Značajni su, realni i relevantni za oblast i stanje i orijentisani na rezultat. • Povezani su s poslovnim procesima i ciljevima institucije.
(T)ime-bound Vremenski ograničeni	• Utvrđeni su rokovi za praćenje ostvarenja ciljeva i ključnih rezultata.

8. Analiza ciklusa programskih aktivnosti – faza realizacije Programa

Na grafičkom prikazu dat je pregled pojedinačnih faza realizacije Programa tj. ciklusa programskih aktivnosti prikazanih u 10 koraka, od objave javnog poziva do završetka Programa.

Grafikon 4: Ciklus programskih aktivnosti

Prema odgovorima iz kantonalnih službi za zapošljavanje na dostavljeni upitnik najveće zagušenje i kašnjenje u predstavljenom ciklusu je evidentirano u fazi provođenja radnji u vezi potpisivanja ugovora, provjere, te u fazi isplate sredstava poslodavcima. Jedan od glavnih uzroka navedenom je, prema njihovom stavu, tadašnja tehnička nepotpunost informatičkog rješenja za praćenje realizacije Programa, a koja je u međuvremenu riješena.

9. Pregled realizacije Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 na dan 31.12.2021. godine – osnovni podaci

Za realizaciju mjera **Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina, Tvoja prilika 2020 – osobe dobi do 35 godina, Prilika za sve 2020, Doprinos 500 - 2020, Periodično zapošljavanje 2020, Nova prilika 2020, Javni radovi i Pomoć potrebnim 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 9.686.053 KM
- isplaćena su sredstva u iznosu od 9.070.162 KM ili 94% od ugovorenog iznosa
- potpisano je 1527 ugovora s poslodavcima
- zaposleno je 2.912 osoba (u najvećem omjeru 56% u okviru mjere Prilika za sve 2020) i to 58% muškaraca, a 42% žena.

Za realizaciju mjere **Zapošljavanje žena 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 1.723.700 KM
- isplaćena su sredstva u iznosu od 1.622.844 KM ili 94% od ugovorenog
- zaključeno je 388 ugovora s poslodavcima
- zaposleno je 500 osoba (100% žene).

Za realizaciju mjere **Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 125.541 KM
- isplaćena su sredstva u iznosu od 122.535 KM ili 98% od ugovorenog
- zaključen je 31 ugovor s poslodavcima
- zaposlene su 33 osobe (32 muškarca i jedna žena).

Za realizaciju mjere **Tražim poslodavca 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 2.942.973 KM
- isplaćeno je 2.255.235 KM ili 77% od ugovorenog
- zaključen je 441 ugovor s poslodavcima
- zaposleno je 590 osoba, i to 46% muškaraca, a 54% žena.

Za realizaciju mjere **Služba u saradnji s poslodavcima 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 13.004.743 KM (kroz preraspodjelu)
- isplaćena su sredstva u iznosu 10.331.600 KM ili 80% od ugovorenog
- zaključeno je 1.114 ugovora za zapošljavanje 2.426 osoba i 52 ugovora za obuku 552 osobe, i to 51% muškaraca, a 49% žena.

Ukupno po svim mjerama:

- ugovorena su sredstva u iznosu od 27.550.439 KM ili 54% od planiranog
- isplaćena su sredstva u iznosu od 23.875.159 KM ili 89% od ugovorenog
- obuhvaćeno je 7.013 osoba (3.492 muškarca (49,80%) i 3.521 žena (50,20%)) ili 54% od planiranih 13.000.

Za realizaciju Programa (svih mjera) početno su planirana sredstva u iznosu od 51.378.480 KM, međutim znatan dio sredstava je preusmjeren na poziciju isplata po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba zbog otpuštanja velikog broja radnika usljed pandemije Covid-19. Također, tokom realizacije izvršena je preraspodjela sredstava po mjerama i službama, a to je posebno izraženo kroz usmjeravanje većeg iznosa sredstava u realizaciju mjere Služba u saradnji s poslodavcima u posljednjem kvartalu 2020. godine putem koje je, između ostalog, zbog pandemije, intervenisano kroz sufinansiranje medicinskog kadra u zdravstvenim ustanovama.

Realizacija Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 je na dan 31.12.2021. godine bila u završnoj fazi realizacije sredstava (89%), te je potrebno u koordinaciji sa kantonalnim službama za zapošljavanje završiti realizaciju i ažurirati stanje preostalih obaveza, nakon čega bi se pristupilo stvaranju pretpostavki za izradu izvještaja o ukupnoj realizaciji i učincima pojedinih mjera iz ovoga programa.

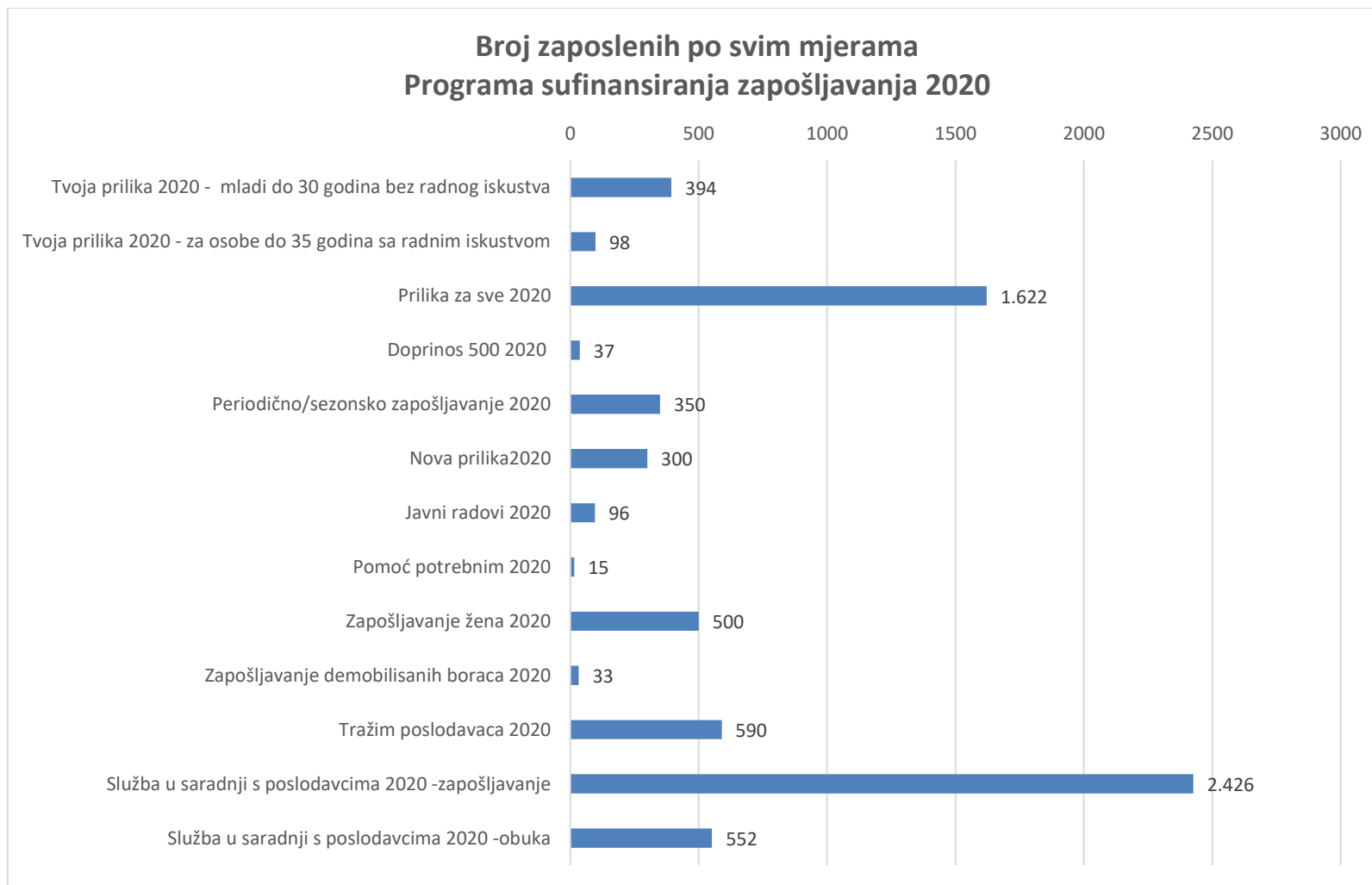
**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA SUFINANSIRANJA
ZAPOŠLJAVANJA 2020 (stanje na dana 31.12.2021.)**

9.1 Stanje realizacije pojedinih mjera po Programu na dan 31.12.2021. godine

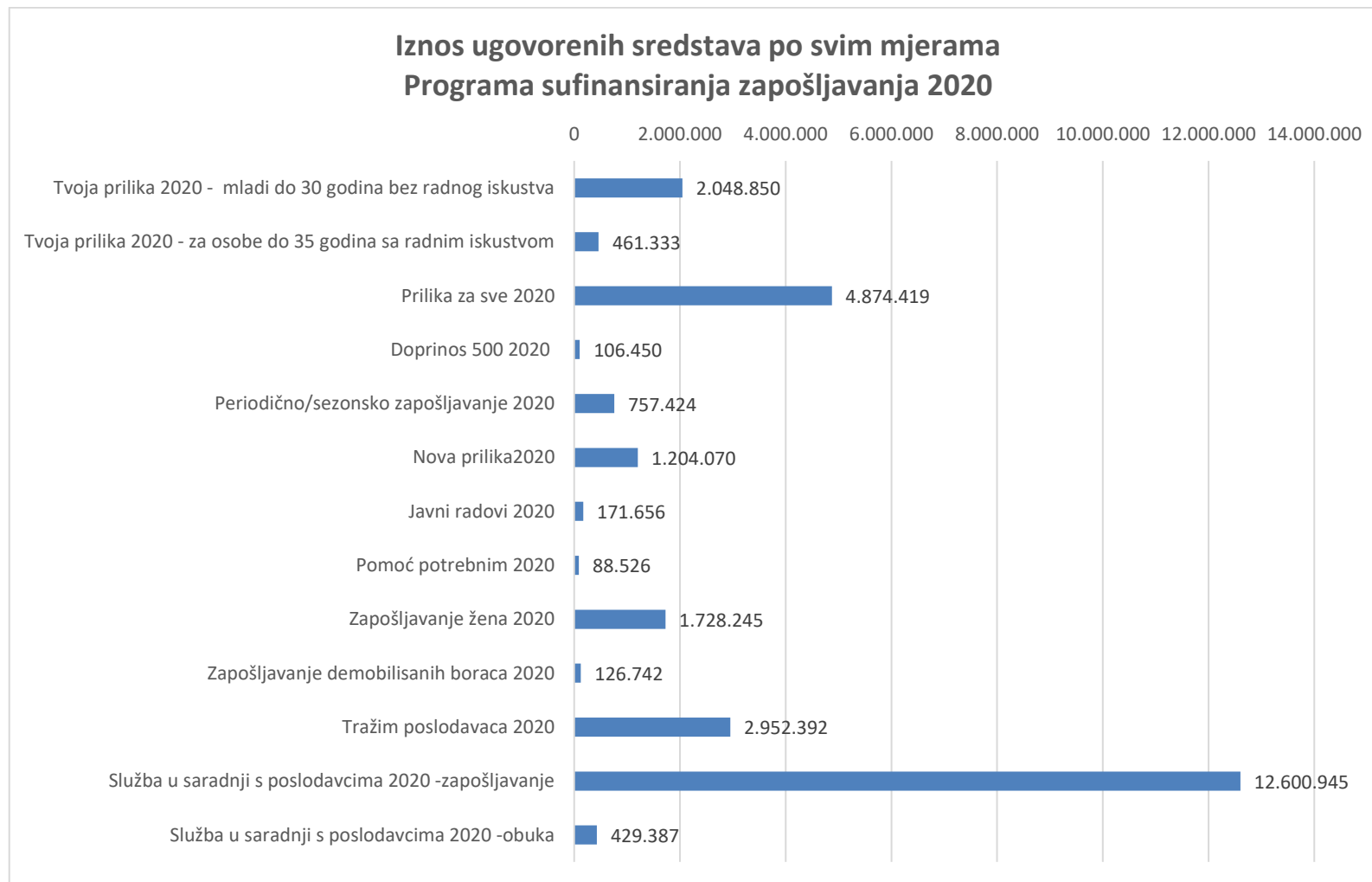
Tabela 3: Pregled realizacije pojedinačnih mjera po ugovorenim i isplaćenim sredstvima i broju zaposlenih osoba (spol, prosječna dob i prosječan period nezaposlenosti)

Naziv mjere	Ugovoreno sredstava u KM	Isplaćeno sredstava u KM	% plaćeno od ugovorenog	Ostatak za isplatu u KM	Broj planiranih osoba	Broj osoba po mjerama	M	Ž	% obuhvaćenih od planiranog broja osoba	Pro-sječna dob	Pro-sječan period nezaposlenosti
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	2.048.850	1.939.370	94%	109.480	13.000	394	158	236	40%	26	10
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	461.333	437.972	93%	23.361		98	47	51		30	10
Prilika za sve 2020	4.874.419	4.638.148	95%	236.271		1.622	1.016	606		33	13
Doprinos 500 2020	106.450	106.450	94%	0		37	21	16		42	21
Periodično/ sezonsko zapošljavanje 2020	757.424	634.703	84%	122.721		350	220	130		36	11
Nova prilika 2020	1.204.070	1.165.661	97%	38.409		300	136	164		43	28
Javni radovi 2020	171.656	164.776	75%	6.880		96	84	12		41	10
Pomoć potrebnim 2020	88.526	88.526	91%	0		15	1	14		36	2
Zapošljavanje žena 2020	1.728.245	1.643.828	94%	84.417		500	0	500		35	17
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	126.742	122.535	98%	4.207		33	32	1		51	29
Tražim poslodavaca 2020	2.952.392	2.288.189	77%	664.203		590	272	318		32	12
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje	12.600.945	10.255.454	79%	2.345.491		2.426	1.219	1.207		33	23
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - obuka	429.387	389.547	90%	39.840		552	286	266		29	30
UKUPNO	27.550.439	23.875.159	89%	3.675.280		7.013	3.492	3.521		36	17

Grafikon 5: Prikaz broja zaposlenih po svim mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 6: Prikaz ugovorenih sredstava po svim mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

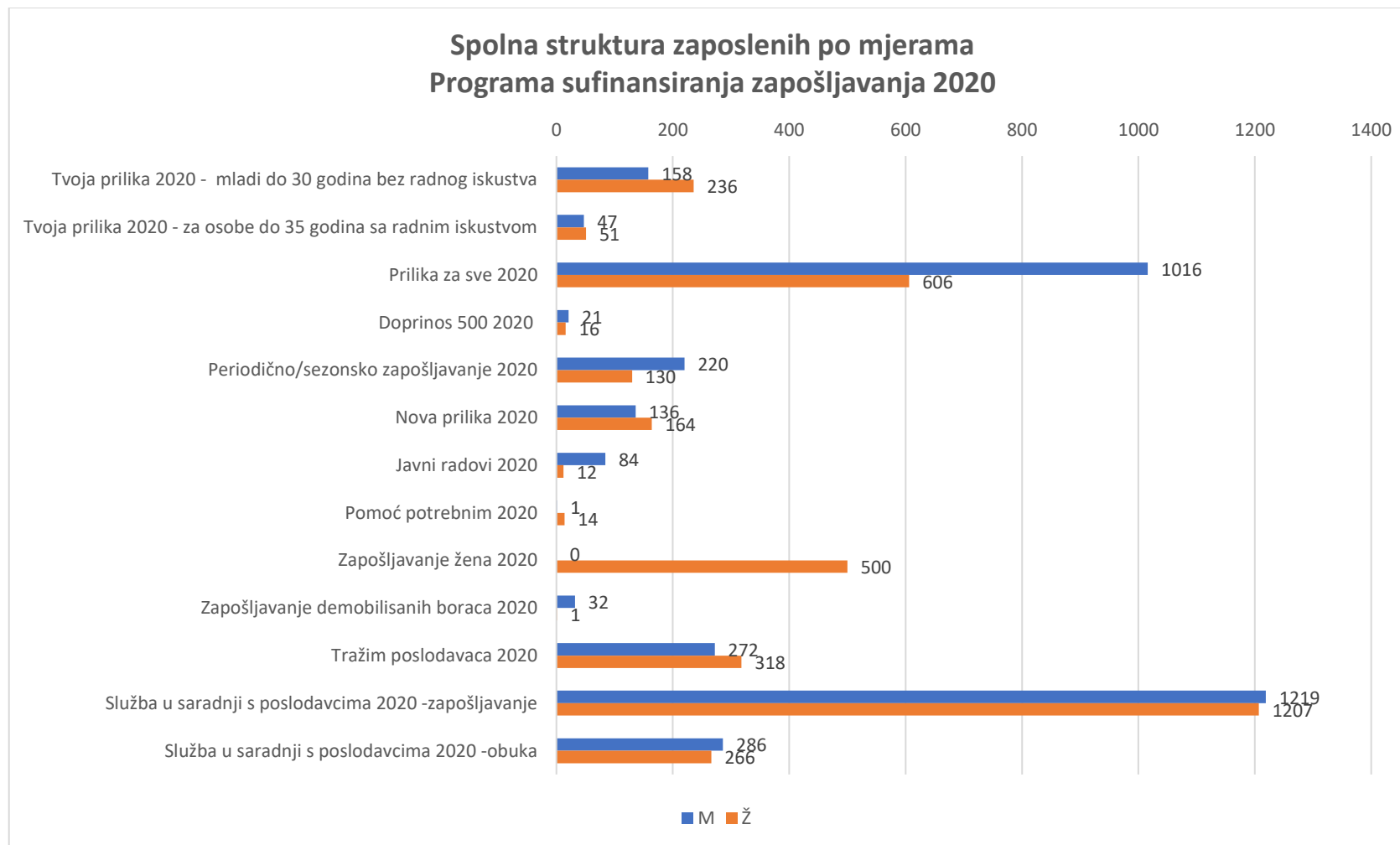

**IZVJEŠTAJ O MONITORINGU - REALIZACIJI PROGRAMA
SUFINANSIRANJA ZAPOŠLJAVANJA 2020 (stanje na dana 31.12.2021.)**

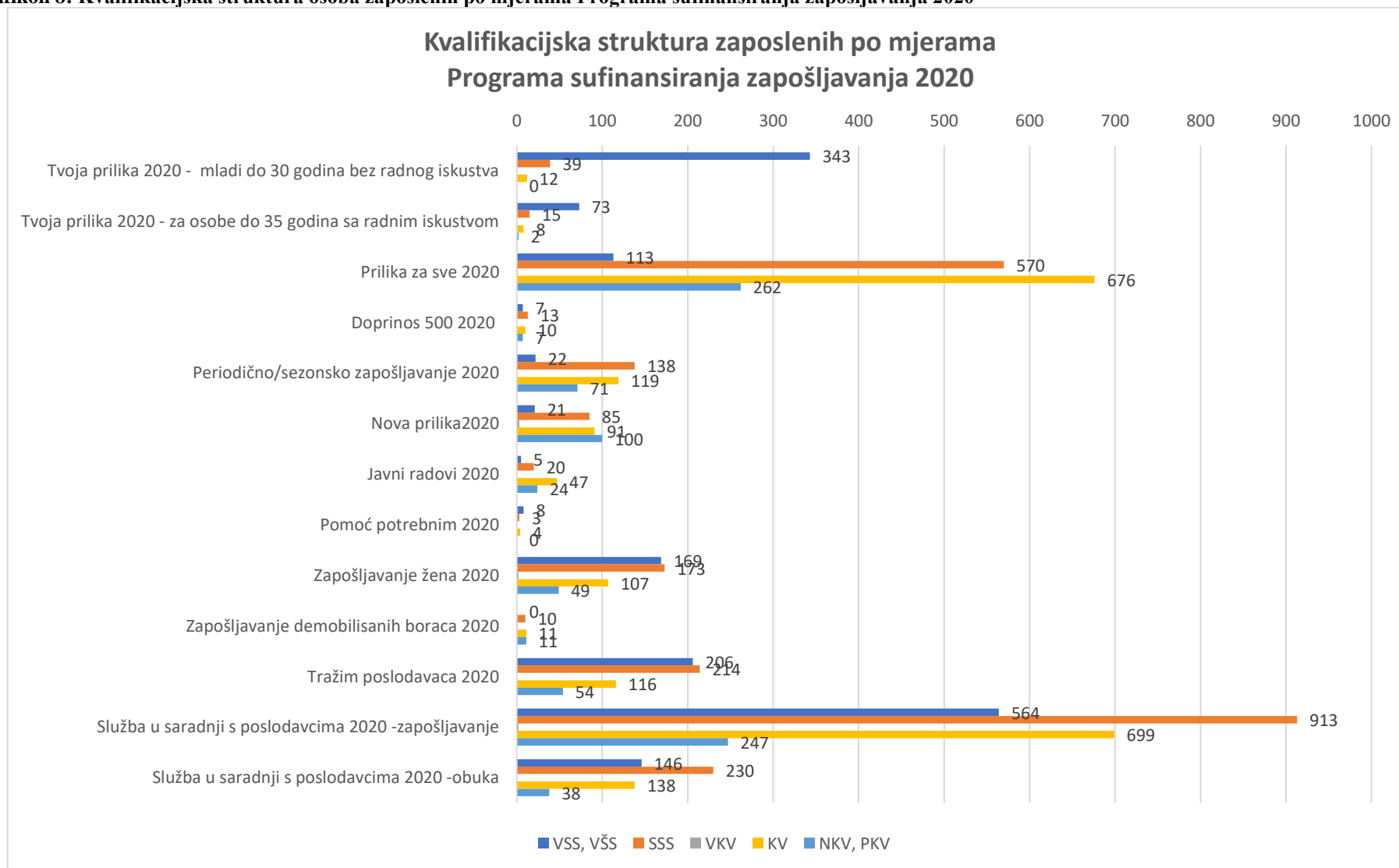
Tabela 4: Spolna, kvalifikacijska i dobna struktura i dužina trajanja nezaposlenosti osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Naziv mjere	Spolna struktura		Broj osoba po mjerama	% od ukupno zaposlenih	Kvalifikacijska struktura					Dobna struktura			Period nezaposlenosti		
	M	Ž			VSS, VŠS	SSS	VKV	KV	NKV, PKV	do 30	od 30 do 40	40+	Nezaposleni do 6 mjeseci	Nezaposleni od 7 do 12 mjeseci	Nezaposleni duže od 12 mjeseci
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	158	236	394	5,62%	343	39	0	12	0	394	0	0	213	84	97
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	47	51	98	1,40%	73	15	0	8	2	60	38	0	63	9	26
Prilika za sve 2020	1016	606	1.622	23,13%	113	570	1	676	262	800	450	372	1050	248	324
Doprinos 500 2020	21	16	37	0,53%	7	13	0	10	7	8	10	19	19	5	13
Periodično/ sezonsko zapošljavanje 2020	220	130	350	4,99%	22	138	0	119	71	147	88	115	221	52	77
Nova prilika 2020	136	164	300	4,28%	21	85	3	91	100	56	52	192	63	49	188
Javni radovi 2020	84	12	96	1,37%	5	20	0	47	24	20	26	50	47	18	31
Pomoć potrebnim 2020	1	14	15	0,21%	8	3	0	4	0	6	5	4	12	3	0
Zapošljavanje žena 2020	0	500	500	7,13%	169	173	2	107	49	195	160	145	283	82	135
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	32	1	33	0,47%	0	10	1	11	11	0	2	31	17	2	14
Tražim poslodavaca 2020	272	318	590	8,41%	206	214	0	116	54	318	144	128	323	93	174
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje	1219	1207	2.426	34,59%	564	914	2	699	247	1277	556	593	1589	299	538
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -obuka	286	266	552	7,87%	146	230	0	138	38	240	176	136	51	44	457
UKUPNO	3.492	3.521	7.013	100,00%	1.677	2.424	9	2.038	865	3.522	1.706	1.785	3.951	988	2.074
%	49,79%	50,21%	100,00%		23,91%	34,55%	0,13%	29,06%	12,33%	50,22%	24,33%	25,45%	56,34%	14,09%	29,57%

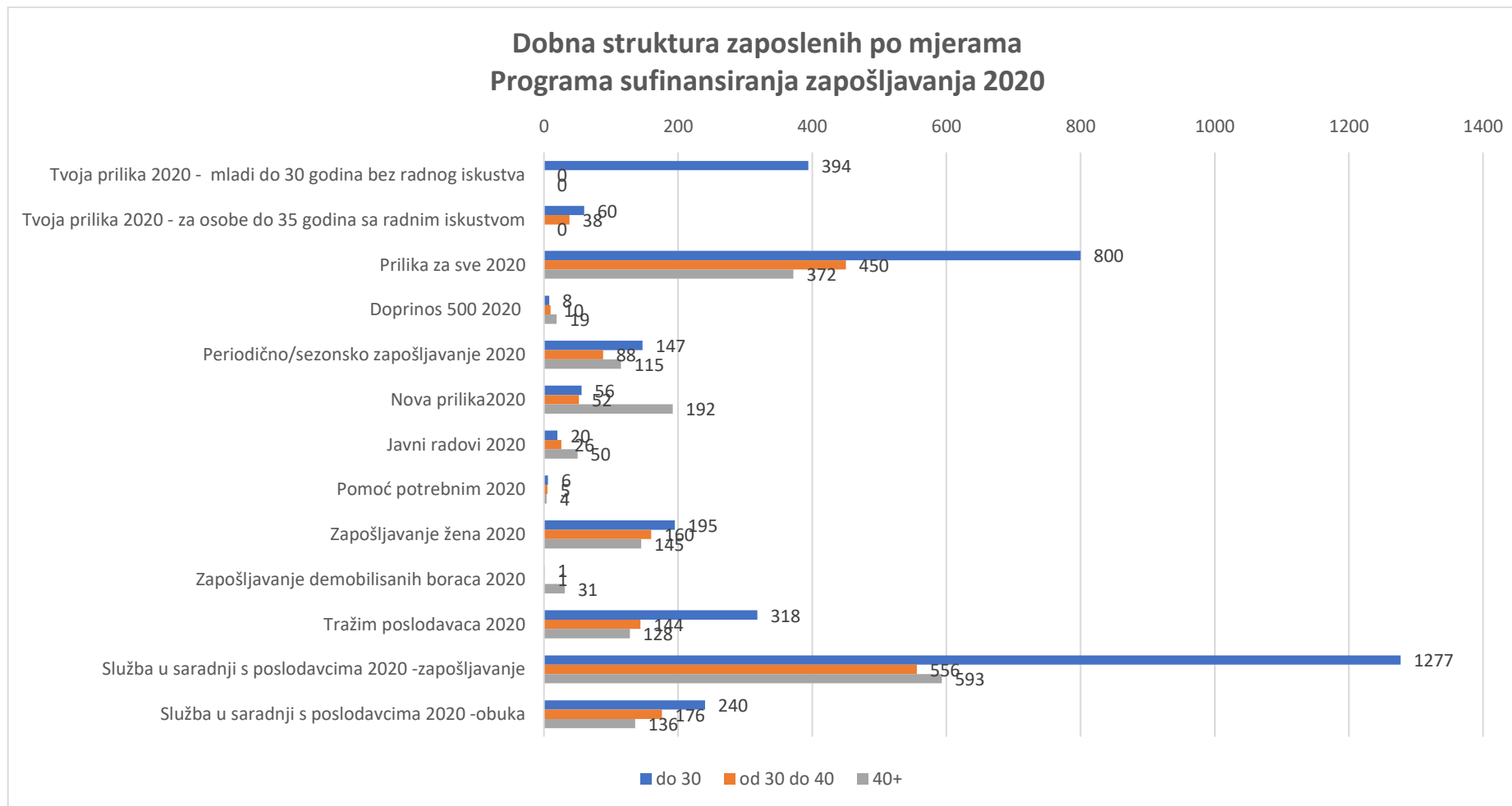
Grafikon 7: Spolna struktura osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

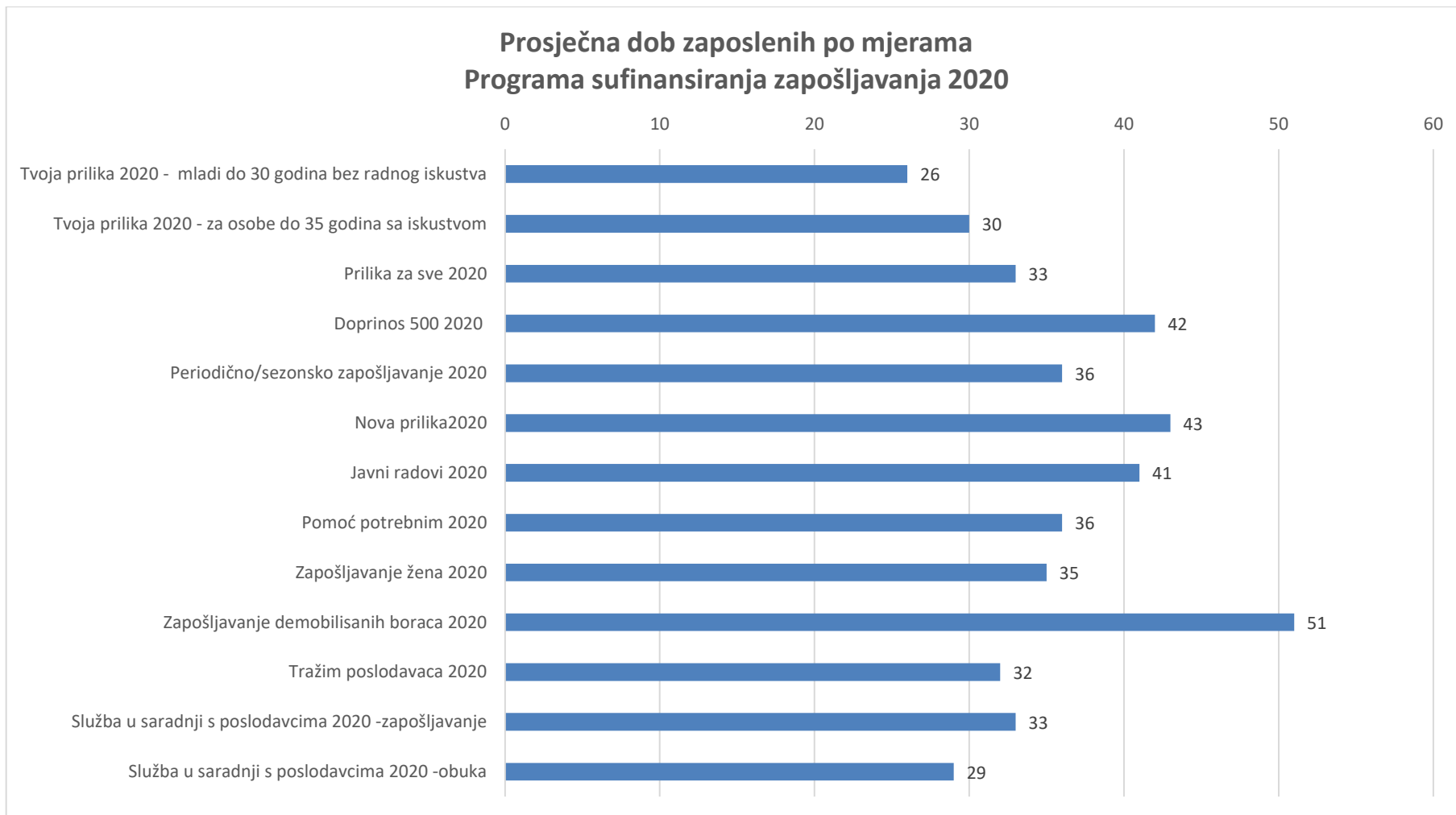
Grafikon 8: Kvalifikacijska struktura osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

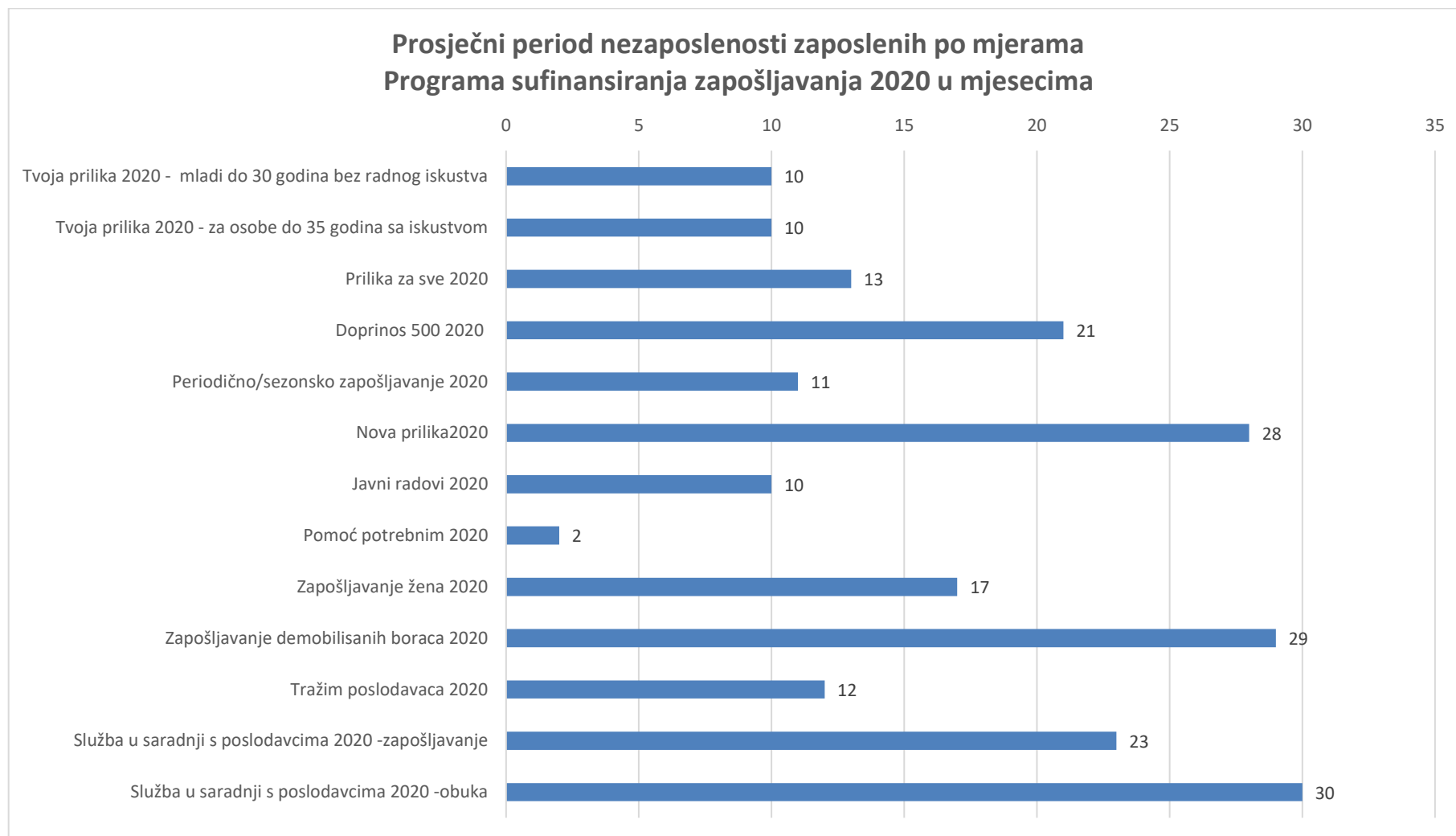
Grafikon 9: Dobna struktura osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 10: Prosječna dob osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 11: Prosječan period nezaposlenosti osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 prije zasnivanja radnog odnosa

**IZVJEŠTAJ O MONITORINGU - REALIZACIJI PROGRAMA
SUFINANSIRANJA ZAPOSŁJAVANJA 2020 (stanje na dana 31.12.2021.)**

Tabela 5: Broj zamijenjenih osoba obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 u toku realizacije

Naziv mjere	Broj osoba	Od toga - zamijenjenih osoba	%
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	394	7	1,78%
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	98	9	9,18%
Prilika za sve 2020	1.622	232	14,30%
Doprinos 500 2020	37	2	5,41%
Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020	350	24	6,86%
Nova prilika2020	300	12	4,00%
Javni radovi 2020	96	5	5,21%
Pomoć potrebnim 2020	15	1	6,67%
Zapošljavanje žena 2020	500	25	5,00%
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	33	0	0,00%
Tražim poslodavaca 2020	590	30	5,08%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -zapošljavanje	2.426	354	14,59%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -obuka	552	14	2,54%
Ukupno	7.013	715	10,20%

Grafikon 12: Struktura osoba obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 po spolu, dobi, kvalifikacijama i periodu nezaposlenosti

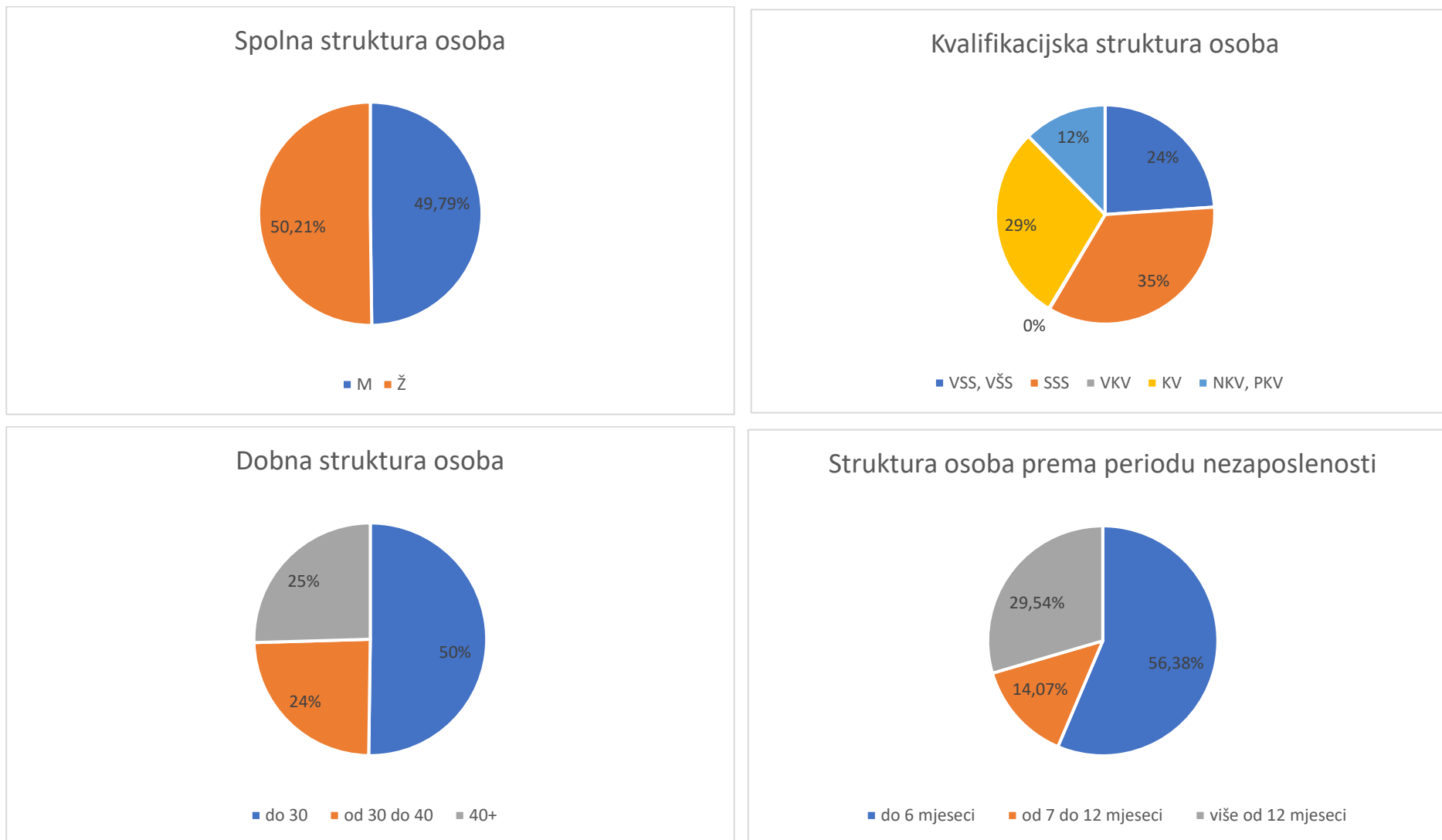

Tabela 6: Struktura poslodavaca obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 po vrsti vlasništva i veličini

Naziv mjere	PRV	JAVNO	NVO	MALA	SREDNJA	VELIKA
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	115	53	6	129	38	7
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	52	11	8	57	14	0
Prilika za sve 2020	882	0	0	789	77	16
Doprinos 500 2020	22	0	0	19	2	1
Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020	128	14	5	128	15	4
Nova prilika 2020	200	8	6	195	16	3
Javni radovi 2020	0	10	3	9	2	2
Pomoć potrebnim 2020	0	3	1	2	2	0
Zapošljavanje žena 2020	356	20	12	348	38	2
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	30	0	1	31	0	0
Tražim poslodavaca 2020	383	50	8	375	53	13
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -zapošljavanje	964	129	21	935	148	31
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -obuka	37	3	12	50	1	1
Ukupno	3.169	301	83	3.067	406	80
%	89%	9%	2%	86%	12%	2%

Grafikon 13: Struktura poslodavaca obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 po vrsti vlasništva i veličini

10. Monitoring u okviru Projekta podrške zapošljavanju koji se realizira u saradnji sa Svjetskom bankom

U okviru Projekta podrške zapošljavanju, koji se realizuje u saradnji sa Svjetskom bankom, za treću godinu njegove realizacije utvrđena je obaveza i indikator zapošljavanja najmanje 1.000 mladih i 500 teže zapošljivih osoba putem mjera i programa u 2020. godini (četvrtoj godini Projekta), a prema kriterijima iz predmetnog projekta (priznata su zapošljavanja isključivo kod poslodavaca iz privatnog sektora – osim oblasti poljoprivrede, prihvataju se samo ugovori o sufinansiranju zapošljavanja kod kojih je izvršena isplata za najmanje tri mjeseca do maja 2021. godine).

Također, ovim projektom su utvrđene monitoring aktivnosti u praćenju dostizanja navedenog cilja, koji provodi Jedinica za upravljanje projektima pri Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, a koji je za ovu priliku bio fokusiran samo na Program sufinansiranja zapošljavanja 2020.

S tim u vezi Jedinica za analizu tržišta rada, statistiku, monitoring i evaluaciju Federalnog zavoda za zapošljavanje je sa Jedinicom za upravljanje projektima učestvovala u organiziranju monitoringa za potrebe Projekta podrške zapošljavanju pružala neophodnu podršku u vezi: obezbjeđivanja potrebnih podataka (tabelarni pregled: korisnika poticaja - poslodavaca i osoba, isplaćenih sredstava i drugih pripadajućih podataka), organizovanja monitoringa pojedinih faza realizacije, utvrđivanja potrebne dokumentacije (ugovori zaključeni između Federalnog zavoda za zapošljavanje, kantonalnih službi za zapošljavanje i korisnika poticaja i dr.), razvoju korištenih obrazaca upitnika i monitoringa odabranog uzorka korisnika mjera (poslodavaca i osoba zaposlenih kod poslodavaca) iz Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 i dr.

Za potrebe provođenja monitoringa u okviru Projekta podrške zapošljavanju metodom slučajnog odabira izdvojen je uzorak korisnika poticaja (poslodavaca i osoba zaposlenih kod poslodavaca), koji će se anketirati radi ispitivanja zadovoljstva i ocjene pojedinih elemenata Programa. Proces randomizacije osigurava da su poslodavci iz uzorka reprezentativni za monitoring Programa.

Zbog epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom COVID-19 ovaj dio monitoringa se provodi u kombinovanoj metodi tj. slanjem upitnika putem e-maila ili komuniciranjem telefonskim putem sa korisnicima poticaja - poslodavcima i osobama zaposlenim po predmetnom Programu, ili uz primjenu terenskih posjeta.

Federalni zavod za zapošljavanje obezbijedio je neophodnu analitičku bazu podataka u vezi realizacije Programa za 4. godinu Projekta podrške zapošljavanju. Relevantni period za monitoring je bio 3.5.2020.- 3.5.2021. godine u kojem je bilo ukupno 5.126 zapošljavanja, od čega je 3.814 radnih mjesta kvalifikovano za sufinansiranje u okviru Projekta podrške zapošljavanju. Od tog broja 1.845 je mladih, a 1.969 je teže zapošljivih osoba.

Od početka projektnih aktivnosti, Federalni zavod za zapošljavanje je, po kriterijima Projekta podrške zapošljavanju, realizacijom ovakvih i sličnih programa kreirao 12.655 za Projekat prihvatljivih zapošljavanja za mlade i 16.920 prihvatljivih zapošljavanja za teže zapošljive osobe, što je zantno više u odnosu na plan predviđen Projektom (6.000 mladih i 15.000 teže zapošljivih).

11. Osnovna zapažanja i postignuti efekti

U okviru sagledavanja ukupne slike vezane za realizaciju Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 utvrđeni su podaci po osnovu različitih indikatora vezanih za ovaj program (omjer ugovaranja predviđenih sredstava, isplata sredstava, zapošljavanje planiranog broja osoba, struktura poslodavaca i zaposlenih osoba po različitim parametrima, održivost zaposlenja).

Kao izvor verifikacije rezultata u okviru monitoringa korišteni su:

- izvještaji iz APZ modula JIS-a (modula za realizaciju mjera aktive politike zapošljavanja iz aplikacije Jedinственог informacionog sistema) i to: APZ detaljni pojedinačni pregled ugovora i APZ pregled poslodavaca i zaposlenika
- podaci iz Sektora za finansije – stanje na dan 31.12.2021. godine
- dokumentacija iz Sektora za aktivnu politiku zapošljavanja i Jedinice za realizaciju projekata sa drugim organizacijama i institucijama.

U okviru monitoringa realizacije Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020, sa stanjem **na dan 31.12.2021. godine**, a na osnovu pomenutih sredstava verifikacije evidentirani su sljedeći pokazatelji:

- početna planirana sredstva predviđena za realizaciju Programa su iznosila 51.378.480 KM, objavljen javni pozv u iznosu od 80% ovog iznosa,
- vrijednost ugovorenih sredstava je bila 27.550.439 KM ili 54% od početnih planiranih sredstava,
- isplaćena su sredstva u iznosu od 23.875.159 KM tj. 89% od ugovorenog,
- od ukupno 3.553 ugovora o sufinansiranju zapošljavanja (i obuke), prema vrsti poslodavaca najviše se odnosi na privatna preduzeća – 3.169 (89%), zatim slijedi 301 subjekt iz javnog sektora (9%) i 83 (2%) NVO, a prema veličini najviše je malih poslovnih subjekata koji imaju do 50 radnika (86%), zatim poslovnih subjekata srednje veličine koji imaju od 50 do 250 (12%) i velikih poslovnih subjekata sa preko 250 radnika (2%), a što oslikava udio poslovnih subjekata prema veličini i strukturi u Federaciji BiH,
- zaposleno je ukupno 7.013 osoba ili 54% od predviđenih 13.000 osoba, s tim da su tokom realizacije po svim mjerama izvršene zamjene u 715 slučajeva tj. te osobe nisu bile angažirane cijeli ugovoreni period,
- posmatrano po spolu mjerama su obuhvaćena su 3.492 muškarca ili 49,80% i 3.521 žena ili 50,20%, što ukazuje na jednaku zastupljenost učesnika u Programu po spolu,
- prema stručnoj spremi obuhvaćeno je: 865 NSS, NKV i PKV (12%); 2.038 KV (29%); 2.424 SSS (35%); 1.677 VSS i VŠS (24%), što govori u prilog činjenici da su najviše obuhvaćene osobe koje su prema stručnoj spremi ujedno i najbrojnije na evidenciji nezaposlenih osoba,
- dugotrajno nezaposlenih tj. od 7 do 12 mjeseci je 14%, a duže od 12 mjeseci je 30%, što ukazuje na činjenicu da je čak jedna trećina dugotrajno nezaposlenih osoba koje spadaju u kategoriju teže zapošljivih,
- prosječan period nezaposlenosti osoba zaposlenih po svim mjerama iz Programa - prije zasnivanja radnog odnosa je 17 mjeseci,
- osoba dobi od 40 i više godina je 26%, dok mladi dobi do 30 godina čine 50%, a što potvrđuje opredijeljenost podrške prema mladima i starijim od 40 godina,
- prosječna dob zaposlene osobe je 36 godina.

Najviše osoba je zaposleno i sredstava ugovoreno u okviru mjere Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje (2.426 osoba ili 35% od ukupno zaposlenih i 12.600.945 ili 46% od ukupno ugovorenih sredstava), s obzirom na raspodjelu sredstava s ostalih mjera

na ovu mjeru u cilju postizanja bržeg ugovaranja što većeg iznosa. Slijede mjere Prilika za sve, Tražim poslodavca i Zapošljavanje žena.

Slabija realizacija usljed slabog interesa poslodavaca je evidentirana u okviru mjera Doprinos 500, Pomoć potrebnim i Zapošljavanje demobilisanih boraca (oko 1% od ukupno ugovorene vrijednosti).

Veoma je značajno da je ostvaren je skoro jednak udio muškaraca i žena među osobama obuhvaćenim ovim Programom, naročito zahvaljući realizaciji mjere Zapošljavanje žena 2020.

Subvencija je povećana u prosjeku za 30 KM u odnosu na Program iz 2019. godine, a s obzirom na kontinuiran rast prosječne plaće u Federaciji BiH.

Više značajnih uzroka itekako su uticali na otežanu realizaciju ovog programa:

- tromjesečni prekid usljed proglašenja stanja prirodne nesreće 17.3.2020. godine nekoliko dana nakon otvaranja javnog poziva, zbog pandemije Covid-19, a po zahtjevu Vlade Federacije BiH,
- masovno otpuštanje radnika kao posljedica lockdown-a
- preusmjeravanje značajnog iznosa sredstava namijenjenog realizaciji programa APZ u svrhu osiguranja sredstava za materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba - onih koji su ostali bez posla, te
- izbjegavanje preklapanja sa „Korona zakonom“

Pored navedenog otežavajuće okolnosti koje su uticale na sporiju i otežanu realizaciju određenih mjera ogleda se, između ostalog, i u sljedećem:

- poslodavci nisu mogli da nađu radnike s potrebnim kvalifikacijama i kompetencijama ili su imali potrebu za radnicima ali nisu mogli da popune radna mjesta jer potencijalni radnici često nisu zadovoljni uslovima rada i platom, što također može da uzrokuje usporavanje dinamike realizacije;
- poslodavci su u prijavama prijavljivali potrebu za više radnika iako se ispostavilo da su zaposlili manji broj radnika od traženog, a na što vjerovatno utiče činjenica da određene kantonalne službe za zapošljavanje u realizaciji ovakvih svojih programa praktičiraju sufinansiranje manjeg broja osoba u odnosu na zahtjev poslodavca;
- poslodavci se prijavljuju na više mjera iako se naknadno ispostavi da koriste poticaj po jednoj mjeri, zbog istog razloga kao i u prethodnim slučajevima;
- nedovoljna tehnička i operativna spremnost Zavoda za realizaciju Programa (aplikacija za realizaciju Programa nije bila potpuno testirana u svim segmentima, usljed poštivanja Zaključka Parlamenta FBiH da se javni poziv objavi do 28.2.2020. godine – nedostajalo je testiranje za koje je trebalo dodatno vrijeme;
- u operativnom i tehničkom smislu usporena isplata sredstava korisnicima;
- dugotrajan je proces zaključivanja i realizacije ugovora o sufinansiranju i zapošljavanju kod poslodavaca kod kojih se prijem u radni odnos vrši putem Agencije za državnu službu.

Očigledno da se u predmetnom periodu čitav niz faktora na tržištu rada i u oblasti ekonomskog razvoja ispreplitao nakon proglašenja stanja prirodne nesreće zbog pandemije COVID-19 (tromjesečni lockdown, gubitak radnih mjesta tj. smanjenje broja zaposlenih, pad industrijske proizvodnje i izvoza, i dr.), što je dodatno otežavalo optimalnu realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja. Zavod se kontinuirano prilagođavao ekstremnim novonastalim okolnostima u cilju što bolje realizacije Programa.

Nakon ovakvog stanja prilike na tržištu rada se polako stabiliziraju (raste zaposlenost i smanjuje se nezaposlenost). Brojne analize domaćih i međunarodnih institucija ukazuju da

procesu stabilizacije i oporavka društveno-ekonomskih prilika u narednom periodu prijete drugi faktori u globalnom smislu.

Iskustva iz ranijih ekonomskih kriza, prema brojnim autorima i analitičarima, pokazuju da programi sufinansiranja zapošljavanja mogu itekako pomoći u popravljanju stanja na tržištu rada, zajedno s ostalim intervencijama nadležnih vlada (poreske olakšice, povoljni zajmovi-krediti, obuke i investiranje u znanja i vještine radne snage, subvencioniranje dijela plaće, jačanja izvoza, privlačenje stranih investicija i dr.), te se stoga nameće imperativ realizacije ovakvih programa u narednom periodu uz popravljane performansi, preveniranje rizika i otklanjanje eventualnih nedostataka, te davanje posebne pažnje mladim osobama, dugotrajno nezaposlenim osobama, osobama starije dobi i ženama.

Također, važno je jačati funkciju posredovanja u zapošljavanju i komunikaciju sa poslodavcima u službama za zapošljavanje, u cilju pridobijanja kvalitetnih i pravovremenih informacija o njihovim potrebama, ali i jačati funkciju oglašavanja slobodnih radnih mjesta što bi unaprijedilo imidž javnih službi za zapošljavanje kao provjerenog posrednika u zapošljavanju i centralnog mjesta na tržištu rada.

12. Mjerenje efekata održivosti zaposlenja

S obzirom na to da određeni broj ugovora zaključenih s poslodavcima još uvijek nije završen i da nije protekao dodatni rok od 6 ili 12 mjeseci nakon isteka ugovornog perioda isplate posljednje rate subvencije, izvještaj i ocjena o efektima održivosti zaposlenja po mjerama ovog programa će se pripremiti tek protekom navedenog perioda, a što se očekuje polovinom 2023. godine. Ocjena efekata u smislu mjerenja održivosti zaposlenja osoba će se izvršiti za mjere: *Tvoja prilika 2020 – osobe dobi do 35 godina sa iskustvom, Prilika za sve 2020, Doprinos 500 2020, Nova prilika 2020, Zapošljavanje žena 2020, Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020, Tražim poslodavca 2020 i Služba u saradnji s poslodavcima 2020*. S obzirom na profil i postavljeni cilj za mjere: *Tvoja prilika 2020 – mladi dobi do 30 godina bez radnog iskustva, Periodično zapošljavanje 2020, Javni radovi 2020 i Pomoć potrebnim 2020*, izvršit će se mjerenje broja osoba koje su ostale u realizaciji mjere do kraja ugovorne obaveze.